

Den folkekirkelige frihedslovgivning

1

Valgmenighedslovens 150 års jubilæum.
Sjællandske Valgmenigheders efterårsmøde.
Frederiksborg Valgmenighed, Grundtvigs Højskole, Ullerød Sogn.

Du gav mig, O Herre, en lod af din jord

2

Højskolesangbogen, nr. 340

lic@ruc.dk

10/7/2018

Er der fortsat grund til at have valgmenigheder?

3

1. Valgmenighedsloven og dens kontekst 1868
2. Sognebåndsløsning, offentlige gudstjenester: ingen gudstjenestefejrende menighed består udelukkende af sogneboere
3. Sognemenigheden: menighedsråd, præste- og bispevalg, mrl §§ 1, 37 og 38, budgetlægningen.
4. Præstevalg - i sogne- og valgmenigheder
5. Kirkelige handlinger - den lige vej og de frie veje
6. Kirkers brug - sogne, valg- og frimenighed, mindretalsgrupper, enkeltpersoner
7. Finansering af sogne- og valgmenighed
8. Gudstjeneste, liturgi og ritualer, biskoppeligt tilsyn

1. Valgmenighedsloven og dens kontekst 1868

4

HOVEDREGLLEN var bundethed til den parochiale sognestruktur (Svend Tveskæg (986-1014). Reformationen (1536), Danske Lov (1683) og Konventikelplakaten (1741-1848) bekræftede det gejstlige monopol hos den kongeligt udnævnte præst. Alle (døbte) er automatisk medlem af sognemenigheden.

UNDTAGELSEN: Religionsfrihed (grl 1849). Sognebåndsløsningen (1855). Valgmenighedsloven (1868). Kræver aktivt valg.

2. Hvordan bliver de to menighedsformer til?

5

En sognemenighed

- Bliver ikke til - den er
- Hele landet er inddelt i geografisk afgrænsede sogne
- Hvert pastorat (evt flere sogne) skal have en tjenestemandsansat sognepræst (kbf) med bopælspligt i sognets præstegård
- Alle døbte i sognet 'hører til', medmindre de melder fra

En valgmenighed

- Skal stiftes af mindst 50 stemmeberettigede
- Villig og valgbar præst
- Egen kirke(sal) eller aftale om brug af anden kirke
- Godkendelse af vedtægter, tilsyn, stadfæstelse

3. Demokratisering af sognemenigheden

6

- Menighedsråd, menighedsrådsvalg, præste- og bispevalg
- Mrl §§ 1 (2007), 37 og 38
- Kirkekassen afholder udgifter til sognets kirkelige virksomhed og sognets begravelsesvirksomhed.
- Ingen gudstjenestefejrende menighed består udelukkende af sogneboere

4. Præstevalg

7

Sognemenighed

- Døbt, teologisk embedseksamen, kollats, decorum
- U: kaldelse eller frimenigheds- og valgmenighedspræst m anbefaling
- Menighedsrådet har indstillingsret
- På grundlag af samtale med biskoppen, der kan pege på særligt relevante
- Kirkeministeren ansætter både tjm og oenk (mulighed for at tage en, der ikke er indstillet enstemmigt)

Valgmenighed

- Døbt, kollats, decorum
- Menigheden vælger og ansætter
- (forholdet mellem bestyrelse og menighedsmøde)
- Kirkeministeren stadfæster

5. Lige og frie kirkelige handlinger

8

- Sognets beboere har ret til kirkelige handlinger i sognekirken ved sognets præster (U: vielse af fraskilte og par af samme køn)
- Sognebåndsløsere i sognebåndsløversognet
- Særlig tilknytning til sognemenigheden giver ret til kirkelig betjening. Særlig tilknytning ER tidligere bopæl, nære pårørende med bopæl, ved begravelse at der foreligger gravsted. I øvrigt: præstens skøn (sommerhus-kirken, der faktisk benyttes).
- Medlemmer har ret til at få foretaget kirkelige handlinger i valg- og frimenigheden (kirketugt? I en valgmenighed? Frimenighed!)

6. Kirken og dens brug

9

- Gudstjenstligt brug + ikke forringe kulturværdier
  - Anlægges og vedligeholdes af sognets/menighedens medlemmer
  - Kirkesyn, provstesyn, nationalmuseet.
-
- Et medlem af sognemenigheden har ret til brug af kirkebygningen til kirkelige handlinger med anden præst. En kreds i sognemenigheden kan afholde gudstjenester med anden præst.

7. Finansiering - fra tiende til kirkeskat og medlemsbidrag

10

1903: skattelovforslag. Tiendeafløsning. Sognekirker fra patronater til selvejende. Kirkeværge - kirkeskat.

1969: Kirkeskat som kildeskat. Provsti/kommune. Sognets budgetlægning, fælles finansiering (provstiudvalget fordeler).

70% af folkekirkens kirkelige ligning anvendes til drift og vedligeholdelse af sognekirken og til lokale lønninger

Præsteløn betales af landskirkeskat + statstilskud.

Valgmenighedsmedlemmer betaler alt selv. Men betaler ikke landskirkeskat og vedligeholder ikke middelalderkirker.

8. Liturgi og tilsyn (1)

11

- Det biskoppelige tilsyn er ens. Der er liturgiske rammer for både sogne- og valgmenigheder.
- Valgmenighedens liturgiske valg indgår i stadfæstelsen.
- De kongelige anordninger fastlægger gudstjenestens forløb (liturgi) samt ritualerne for dåb, nadver og kirkelige handlinger. Salmebogen er autoriseret. Frit valg med brug af tidligere.
- Mange valgmuligheder - men stadig et fast forløb. Tilladelse til afvigelser (gælder begge typer - men ingen spørger)

Biskoppernes 2017-initiativ

12

<https://www.folkekirken.dk/aktuelt/liturgiarbejde>

Autorisation??? Udvalg afgivet rapport juni 2018, formand biskop Elof Westergaard.

Dåb og nadver ritualer - formand biskop Tine Lindhardt

Gudstjeneste liturgi (og herunder drøftelse af musik og salmer) - formand biskop Marianne Christiansen

Liturgisk frihed - for hvem?

13

- Stedfast menighed (eller medlemsbaseret valgmenighed) vs kirkegængerne i sognet, gæsterne til en kirkelig handling, de, der lige faldt ind på vejen, de, der slår sig ned for en periode (af året)
- Liturgisk frihed for præsten eller menigheden eller skal de blive enige?
- Menighed eller menighedsråd/bestyrelse

Valgmenighedernes fortsatte liv

14

- Allerede af historiske grunde
- Nu er det mere konservative (eller gammel-grundtvigske) kredse, der har brug for en ventil, f.eks.
- Ønske om fokus på studietid for præsten
- Mod sognekirkelige aktiviteter (indledende konfirmandforberedelse, babysalmesang mv -)
- Andre liturgiske former, andre musikformer -
- Valgmenigheden vs frimenigheden

Har du visor, min vän, sjung dem nu!

15

Højskolesangbogen, nr 120

lic@ruc.dk

